

MALTA

**QORTI CIVILI
PRIM'AWLA**

**ONOR. IMHALLEF
SILVIO MELI**

LL.D.; Dip. Stud. Rel.; Dip. Can. Matr. Jur. & Proc.;
Cert. Jur. & H.R. (Strasbourg);
P.G. Dip. European Competition Law (King's College, London),
P.G. Dip. European Law (King's College, London).

Illum it-12 ta' Gunju, 2018.

**Rikors Numru 95/2017 SM
(Sede Kostituzzjonali)**

**Avukat Peter Caruana Galizia, detentur
tal-karta tal-identita` numru 30056M,
Matthew Caruana Galizia, detentur tal-
karta tal-identita` numru 130886M,
Andrew Caruana Galizia, detentur tal-
karta tal-identita` numru 0384287M, u
Paul Caruana Galizia, detentur tal-karta
tal-identita` numru 8989M**

vs.

- i. Kummissarju tal-Pulizija, Kwartieri
Generali tal-Pulizija, Floriana u**
- ii. Avukat Generali, Ufficcju tal-Avukat
Generali, Pjazza San Gorg, Belt u**
- iii. Id-Deputat Kummissarju Silvio Valletta
ghal kull interess li jista' jkollu, Kwartieri
Generali tal-Pulizija, Floriana**

Il-Qorti,

- 1.0. Rat ir-rikors promotur datat it-22 ta' Novembru, 2017, li permezz tieghu r-rikorrenti sintetikament esponew is-segweni, (ara foll 1);
  - 1.1. Illi huma jigu rispettivament ir-ragel u l-ulied ta' Daphne Caruana Galizia, li kienet assassinata fis-16 t'Ottubru, 2017;
  - 1.2. Illi sussegwentement il-Pulizija lokali bdiet tikkonduci l-investigazzjonijiet necessarji;
  - 1.3. Illi tali investigazzjoni hi ovvjament t'importanza kbira ghar-rikorrenti u ghandhom l-interess insitu biex jassiguraw li din mhux biss:
    - 1.3.1. Titmexxa skont il-ligi, izda;
    - 1.3.2. Titmexxa anke skont id-dettami tad-drittijiet fundamentali – bhal m'huma:
      - 1.3.2.i. Id-dritt tal-hajja, u
      - 1.3.2.ii. Id-dritt ghal smigh xieraq;
  - 1.4. Illi dan jaghtihom l-interess guridiku biex jassiguraw ruhhom li ma jigux lezi dawn id-drittijiet fundamentali taghhom;
  - 1.5. Illi l-iskwadra investigattiva tal-Pulizija responsabbli mill-investigazzjoni *de quo* tinkludi lid-Deputat Kummissarju Silvio Valletta li bhala tali ghandu funzjoni principali fl-istess investigazzjoni;
  - 1.6. Illi l-istess Deputat Kummissarju riferit fil-paragrafu precedenti ha wkoll sehem attiv fil-konferenza stampa mizmuma mill-intimat Kummissarju tal-Pulizija fiz-19 t'Ottubru, 2017, u ta informazzjoni rigwardanti t-tmexxija u l-hidma li kienet se issir fl-investigazzjoni;

- 1.7. Illi l-istess imsemmi Deputat Kummissarju hu “persuna esposta politikament” *stante* li mizzewweg lill-Ministru ghal Ghawdex Dr. Justyne Caruana li wkoll tiffirma parti mill-Kabinett;
- 1.8. Illi *di piu`*, l-istess Deputat Kummissarju hu membru tal-Bord tat-tmexxija tal-Korp ghall-Analisi ta’ Informazzjoni Finanzjarja stabbilit *ai termini* tal-Kap 373 tal-Ligijiet ta’ Malta, minn issa ’l quddiem Kap 373);
- 1.9. Illi l-investigazzjoni in dizamina tirrigwarda l-assassinju ta’ persuna li xogholha kien jiffoka fuq persuni esposti politikament u fuq politici fil-Kabinet flimkien ma mart l-istess Deputat Kummissarju *de quo*;
- 1.10. Illi kemm l-imsemmi Deputat Kummissarju kif ukoll l-imsemmija martu kienu spiss is-suggett ta’ kitbiet tal-imsemmija gurnalista assassinata;
- 1.11. Illi l-hidma tal-istess gurnalista kienet tinkludi l-korruzzjoni, l-kriminalita`, il-konflitt t’interess u in-nuqqas ta’ gudizzju etiku ezercitat minn politici, minn politici politikament esposti, u anke minn membri prezenti fil-Kabinett;
- 1.12. Illi l-hidma tal-istess gurnalista assassinata wassalha tizvela l-iskandlu tal-*Panama Papers* u l-involviment fl-istess imbroll ta’ persuni politikament esposti, membri tal-Kabinett, u konsulenti taghhom;
- 1.13. Illi l-istess hidma investigattiva kienet ukoll tinkludi:
  - 1.13.1. Kitbiet kritici rigwardanti l-imsemmi Korp, (ara paragrafu numru wiehed punt tmienja, (1.8.), aktar qabel);
  - 1.13.2. Nuqqasijiet tal-membri tal-Bord tal-istess Korp;
  - 1.13.3. Nuqqasijiet u kritika harxa fil-konfront tad-Deputat Kummissarju intimat li l-posizzjoni tieghu fl-istess Bord kienet tohloqlu konflitt minhabba l-involviment ta’ xi membri tal-

Kabinett fil-*"Panama Papers"* meta hu mizzewweg membru tal-istess kabinett;

- 1.14. Illi d-dritt tal-hajja hu sancit fl-artiklu 2 tal-Konvenzjoni Ewropea tad-Drittijiet tal-Bniedem, (minn issa 'l quddiem il-Konvenzjoni), illum inkorporata fil-ligi ta' Malta *tramite* l-Kap 319 tal-istess ligijiet, (minn issa 'l quddiem Kap 319);
- 1.15. Illi l-artiklu tal-Konvenzjoni fuq indikat jobbliga lill-Istat biex imexxi investigazzjoni biex wara kull reat, jidentifika lil kull min ikun risponsabbli ghall-istess u jressaqhom quddiem il-qrati;
- 1.16. Illi biex dan ikun jista' jsir hu necessarju li l-investigazzjonijiet kondotti jilhqu certu kanoni u criterji;
- 1.17. Illi biex l-imsemmi dritt ghall-hajja jkun sostnut, l-investigazzjoni trid tkun wahda effettiva;
- 1.18. Illi biex tali investigazzjoni tkun effettiva trid tkun ukoll immexxija b'mod indipendenti u b'imparzjalita`;
- 1.19. Illi biex jintlahqu dawn l-aspirazzjonijiet il-persuni involuti f'tali investigazzjoni jridu necessarjament ikunu kompletament indipendenti billi jkunu mehlusa minn kull konnessjoni li tista' tiffa dell fuq l-oggettivita` u l-imparzjalita` tant fundamentali biex Stat ikun jista' effettivament jaqdi l-obbligi tieghu taht il-Konvenzjoni;
- 1.20. Illi tali obbligu jrid jigi implimentat mill-Kummissarju tal-Pulizija intimat, li fil-kapacita` tieghu bhala tali hu l-awtorita` responsabbli biex imexxi l-investigazzjoni in kwistjoni skont id-dettami kemm tal-ligi u tad-drittijiet fundamentali;
- 1.21. Illi l-involviment tad-Deputat Kummissarju intimat fl-investigazzjoni in dizamina jivvjola l-obbligu indikat fil-paragrafu precedenti ghaliex:
  - 1.21.1. Bhala persuna esposta politikament;

1.21.2. Bhala persuna li jigi r-ragel ta' membru tal-Kabinett tal-Ministri; u

1.21.3. Bhala persuna fejn hu u martu kienu s-suggett ta' kitbiet tal-gurnalista in dizamina;

jitfa' dubji serji fuq l-indipendenza u l-imparzjalita` tal-investigazzjoni in dizamina u jimmina l-istess rekwiziti li d-dritt tal-hajja jitlob li jkunu segwiti f'investigazzjoni rigwardanti telf ta' hajja;

1.22. Illi l-istess dritt ghall-hajja jirrikjedi li l-familja rikorrenti tinzamm infurmata bl-andament, process u tmexxija tal-istess investigazzjoni;

1.23. Illi din l-informazzjoni mhix tinghata lill-imsemmija familja rikorrenti;

1.24. Illi *di piu`* jirrizulta li mhux biss il-familja tal-vittma mhix tkun mizmuma infurmata bl-andament tal-investigazzjoni, mill-Pulizija, izda addirittura jirrizulta li fil-gazzetti qed ikun hemm diversi trapelazzjonijiet sinifikanti dwar l-istess investigazzjoni;

1.25. Illi dan iwassal ghal nuqqas ta' smigh xieraq bi pregudizzju ghall-familja rikorrenti, vittma huma wkoll tal-assassinju *de quo*;

1.26. Illi id-drittijiet tar-rikorrenti fil-konfront tal-persuni li eventwalment jistghu jinstabu hatja jiddependu mill-konkluzjonijiet tal-investigazzjoni ibbazati fuq dawk il-provi li l-investigaturi jaghzlu li jinkludu jew li jeskludu;

1.27. Illi ghalhekk, kemm -il darba tali investigazzjoni tkun manipulata u tkun nieqsa mill-indipendenza u imparzjalita` rikjesta, tali investigazzjoni tippregudika b'mod irrimedjabbli d-determinazzjoni ta' drittijiet civili tar-rikorrenti;

1.28. Illi ghaldaqstant aderew din il-qorti biex l-intimati jkollhom opportunita` jghidu ghaliex din il-qorti m'ghandiex:

- 1.28.1. Tiddikjara li l-involvement tad-Deputat Kummissarju intimat fl-investigazzjoni in kwistjoni tilledi dik l-indipendenza u imparzjalita` li kull investigazzjoni dwar telf ta' hajja ghandha dgawdi u tammonta ghal vjolazzjoni tad-dritt ghall-hajja kif sancit fl-artiklu 2 tal-Konvenzjoni kif inkorporat fil-Kap 319;
- 1.28.2. Tiddikjara li n-nuqqasijiet fuq esposti jammontaw ghal ksur tad-dritt ghal smigh xieraq kif sancit fl-artiklu 6 tal-Konvenzjoni kif inkorporat fil-Kap 319;
- 1.28.3. Taghti dawk ir-rimedji li jidhrilha xierqa fosthom li:
  - 1.28.3.i. Tordna lid-Deputat Kummissarju intimat m'ghandux jippartecipa fl-investigazzjoni in dizamina;
  - 1.28.3.ii. Tordna li kull att u decizjoni gia` mehuda fl-istess investigazzjoni tigi riveduta minn min jisostitwixxi lill-istess Deputat Kummissarju intimat;
- 1.28.4. Bl-ispejjez;
2. Rat id-digriet taghha datat it-22 ta' Novembru, 2017, li permezz tieghu appuntat l-istess rikors promotur ghas-smigh ghall-udjenza hemm indikata, (ara foll 6);
- 3.0. Rat ir-risposta datata l-11 ta' Dicembru, 2017, li permezz taghha l-intimati sintetikament irrispondew bil-mod segwenti:
  - 3.1. Illi l-lanzanza tar-rikorrenti hi bbazata fuq l-artikli 2 u 6 tal-Konvenzjoni;
  - 3.2. Illi m'humix jinzammu infurmati bl-andament tal-investigazzjoni;
  - 3.3. Illi b'rimedju ghall-istess ir-rikorrenti qed jitoblu:

- 3.3.1. Is-sostituzzjoni tad-Deputat Kummissarju in kwistjoni; u
- 3.3.2. Illi l-investigazzjoni tigi riveduta;
- 3.4. Illi jikkontestaw is-suespost;
- 3.5. Illi preliminarjament jeccepixxu n-nuqqas t'applikabilita` tal-artiklu 6 tal-Konvenzjoni;
- 3.6. Illi l-proceduri li minnhom qed jilmentaw ir-rikorrenti huma fil-fazi t'inkjesta magisterjali u ma jinvolvux ghalhekk, id-determinazzjoni t'akkuzi kriminali jew dritt jew obbligi civili;
- 3.7. Illi fir-rigward tal-**artiklu 2 tal-imsemmija Konvenzjoni** jinghad li dan l-artiklu jittutela r-rispett lejn il-hajja;
- 3.8. Illi ghalhekk l-Istat hu obligat jikkonduci investigazzjoni effettiva, metikoluza u imparzjali biex ikun identifikat min ikun responsabbli;
- 3.9. Illi l-obbligu tal-Istat ghalhekk, hu li jfittex jigbor u janalizza l-evidenza rilevanti, jinterroga xhieda, u jaghmel dak kollu mehtieg biex tigi stabbilita r-raguni ghall-istess;
- 3.10. Illi l-investigazzjoni in dizamina bdiet immedjatament u l-istess investigaturi ghadhom impenjati biex isolvu l-imsemmi delitt;
- 3.11. Illi *di piu`*, gew ukoll ingaggati esperti esteri li wasslu ghall-arrestu u proceduri quddiem il-qorti;
- 3.12. Illi bhal ma jsir f'okkazzjonijiet simili, l-investigazzjoni u l-preservazzjoni tal-provi migbura qed isir taht l-awtorita` tal-Magistrat Inkwirenti li qabbad ukoll numru t'esperti biex jassisstuh;
- 3.13. Illi ghalhekk din l-investigazzjoni tissodisfa l-kriterji tal-oggettivita` u l-imparzjalita` kif rikjesti fl-artiklu 2 tal-Konvenzjoni;

- 3.14. Illi mhux gust li jintefa' dell ikrah fuq id-Deputat Kummissarju *de quo* semplicement ghaliex mizzewweg Ministru li fil-konfront taghha kien hemm xi artikli li kienu inkitbu mill-vittma in dizamina, li *del resto* ma kien hemm l-ebda reazzjoni fir-rigward la mill-intimat koncernat u lanqas minn martu;
- 3.15. Illi fir-rikors promotur ma jirrizulta li hemm l-ebda nuqqas addebitat lill-istess intimat in kwistjoni;
- 3.16. Illi ghall-kuntrarju, l-izviluppi li sehew fl-investigazzjoni *de quo* ixejnu ghal kollox l-allegazzjonijiet avanzati fil-konfront tieghu;
- 3.17. Illi jirrizulta pacifiku li l-investigazzjoni in kwistjoni esplorat dak kollu possibbli, estendiet barra minn Malta, u tressqu l-perpetraturi tal-istess il-qorti;
- 3.18. Illi l-informazzjoni moghtija lir-rikorrenti tirrispekkja l-kontenut tal-artiklu 2 tal-Konvenzjoni senjatament, li familjari jkunu involuti sal-limitu necessarju biex jigu salvagwardati l-interessi legittimi taghhom;
- 3.19. Illi fir-rigward tal-**artiklu 6 tal-Konvenzjoni** jinghad li dan l-artiklu jittutela d-dritt ta' smigh xieraq;
- 3.20. Illi l-istess artiklu indikat fil-paragrafu precedenti hu rifless fl-artiklu 39(1) u (2) tal-Kostituzzjoni ta' Malta, (minn issa 'l quddiem il-Kostituzzjoni);
- 3.21. Illi sintetikament dawn l-artikli jittutelaw:
- 3.21.1. Id-dritt ta' smigh xieraq;
- 3.21.2. Illi dan is-smigh ghandu:
- 3.21.2.i. Isir fi zmien ragonevoli; u
- 3.21.2.ii. Jinstemgha minn qorti imparzjali u indipendenti imwaqqfa b'ligi;

- 3.22. Illi *di piu`*, l-artiklu 6(1) tal-Kap 319 li jassorbi l-imsemmi artiklu tal-Konvenzjoni fl-ordinament guridika Malti, jmur oltre billi jipprovdi wkoll li s-smigh:
  - 3.22.1. Ghandu jkun wiehed pubbliku;
  - 3.22.2. Ghandu jkun quddiem tribunal imparzjali u indipendenti imwaqqaf b'ligi;
- 3.23. Illi jezistu salvagwardji bizzejjed biex kull periklu t'intralgħal smigh xieraq jigi evitat;
- 3.24. Illi l-allegazzjoni tar-rikorrenti li la l-investigazzjoni mhix oggettiva u imparzjali allura jigi effettwat id-dritt tagħhom għal smigh xieraq fl-ambitu ta' kawza għad-danni ma treggix;
- 3.25. Illi r-rikorrenti għandhom jirrevedu għalhekk il-posizzjoni tagħhom fid-dawl tal-arresti li saru u fid-dawl tal-proceduri li ttiehdu;
- 3.26. Illi fid-dawl tal-gurisprudenza rigwardanti l-imsemmi artiklu 6 tal-Konvenzjoni, allegazzjoni ta' nuqqas ta' dritt għal smigh xieraq tirrikjedi ezami tal-procedura in dizamina u mhux li jsir ezami t'aspetti partikolari ad esklużjoni t'ohrajn;
- 3.27. Illi mill-mod kif qed tigi kondotta l-investigazzjoni *de quo* l-ebda dritt garantit mill-artikli 2 u 6 tal-Konvenzjoni ma jirrizulta sfregjat;
- 3.28. Illi in vista tal-premess, il-lanjanzi tar-rikorrenti mhumiex gustifikati u għalhekk għandhom jigu respinti;
- 3.29. Salv risposti ulterjuri;
- 3.30. Bl-ispejjez kif dedotti fl-istess risposta;
4. Semgħet ix-xhieda prodotta;
5. Ezaminat id-dokument esebit, (ara foll 22);

6. Rat id-digriet taghha datat id-29 ta' Jannar, 2018, li permezz tieghu, wara li l-abbli rapprezentanti legali tal-partijiet iddikjaraw li ma kellhomx provi aktar x'jipproducu, u wara talba appozita, awtorizzat lill-istess biex jittrattaw il-kaz bil-modalita` u fit-termini hemm indikati, (ara foll 65);
7. Rat in-nota ta' sottomissjonijiet tar-rikorrenti datata l-1 ta' Marzu, 2018, (ara foll 69), flimkien man-nota ta' sottomissjonijiet tal-intimati datata d-9 t'April, 2018, (ara foll 91);
- 8.0. Rat il-verbal tal-abbli rapprezentanti legali tal-partijiet datat it-12 t'April, 2018, li permezz tieghu, (ara foll 104):
  - 8.1. Iddikjaraw li ma kellhomx aktar provi x'jipproducu;
  - 8.2. Awtorizzaw lill-qorti biex tghaddi ghas-sentenza fuq il-provi li hemm;

Ikkunsidrat:

9. Illi preliminarjament tigbed l-attenzjoni tal-intimati ghall-ammoniment li ghogobhom jissottolineaw fil-konfront tar-rikorrenti fejn affermaw li:

“... ir-rikorrenti ghandhom jirvedu l-posizzjoni taghhom ...”, (ara foll 13 u 14 u paragrafu numru tlieta punt hamsa u ghoxrin, (3.25.), aktar qabel),

fid-dawl tal-izviluppi li jigbdu l-attenzjoni ghalihom li sehew wara li nbdiet il-procedura odjerna, senjatament li xi nies tressqu l-qorti biex iwiegbu ghall-omicidju in dizamina;
10. Illi f'dan ir-rigward ghandu jkun pacifiku li huma l-istess rikorrenti li huma fl-ahjar posizzjoni li jistghu jittutelaw l-interessi taghhom – mhux l-intimati – kif donnhom qed jaghmlu bl-affermazzjoni taghhom l-intimati hawn riprodotta fil-paragrafu precedenti;
11. Illi fil-fehma tal-qorti, tali affermazzjoni hi minghajr l-ebda fundament legali u hi intiza biss biex tintimida lir-rikorrenti;

12. Illi fl-ordinament guridiku Malta hu *ormai* assodat li l-ahjar interessi tal-parti tittutelhom l-istess parti koncernata u hadd mill-kontendenti m'ghandu jarroga ghalih l-arroganza li jitkellem ghall-parti l-oħra u jiddettala x'ghandha taghmel;
13. Illi konsegwentement tali ingerenza processwali hi meqjusa li tistraripa l-limiti tal-azzjoni legali li fiha hu permess li jagixxu l-partijiet u timmerita l-akbar censura;

Ikkunsidrat:

- 14.0. Illi fir-rigward tal-fatti kif esposti mill-partijiet fil-procedura odjerna, dawn jistghu jigu sintetikament elenkati bil-mod segwenti:
  - 14.1. Illi fis-16 t'Ottubru, 2017, giet assassinata Daphne Caruana Galizia, li kienet il-mara ta' Peter, wiehed mir-rikorrenti, u omm ta' Matthew, Andrew u Paul, ir-rikorrenti l-oħra, (ara foll 22);
  - 14.2. Illi sussegwentement infethet Inkjesta Magisterjali u fiha gew nominati, kif hi l-prassi u l-esigenza, numru ta' esperti;
  - 14.3. Illi l-Pulizija lokali wkoll qed tikkonduci l-investigazzjonijiet taghha;
  - 14.4. Illi membri esperti ta' forzi tal-ordni esteri qed jassisstu fl-operat tal-inkjesta u tal-investigazzjoni *de quo*;
  - 14.5. Illi fil-kapacita` tieghu ta' Deputat Kummissarju, l-intimat Valletta hu responsabbli mill-investigazzjonijiet, (ara fol 62);
  - 14.6. Illi rizultat tar-responsabbilitajiet li jaqghu taht id-dikasteru tal-istess Deputat Kummissarju intimat, hu qieghed ukoll jippartecipa fl-investigazzjonijiet tal-assassinju fuq riferit, senjatament kemm dik kondotta mill-Pulizija kif ukoll dik kondotta mill-Magistrat Inkwirenti, (ara foll 62);

14.7. Illi l-ilment tar-rikorrenti jikkoncerna proprju l-partecipazzjoni tad-Deputat Kummissarju *de quo*, fl-investigazzjonijiet in dizamina *stante* li:

14.7.1. Bhala ir-ragel ta' Ministru membru tal-Kabinett li kemm -il darba kienet il-mira ta' kitbiet ta' Daphne Caruana Galizia;

14.7.2. Bhala membru tal-Korp ghall-Analisi ta' Informazzjoni Finanzjarja, (komunement maghruf bl-akronimu *F.I.A.U.*), kemm -il darba kien ukoll il-mira ta' kitbiet tal-istess Daphne Caruana Galizia;

14.8. Illi r-rikorrenti ssosstnu li tali attenzjoni kif minnha mitfuha fuq l-imsemmija intimat u martu, twassal biex jemergu dubji serji fuq l-indipendenza u l-imparzjalita` fuq l-operat tad-Deputat Kummissarju in kwistjoni li timmina d-drittijiet fundamentali allegati mir-rikorrenti;

14.9. Illi ghalhekk l-involvement tad-Deputat Kummissarju *de quo* fl-investigazzjoni in dizamina tilledi d-dritt ta' smigh xieraq tar-rikorrenti u tippregudika d-drittijiet eventwali taghhom naxxenti mill-istess assassinju in dizamina;

14.10. Illi *di piu`*, r-rikorrenti jsosstnu wkoll li:

14.10.1. Bhala familjari tal-persuna assassinata ma kienux qed jinzammu informati bil-mod kif kienet qed titmexxa l-investigazzjoni, (ara foll 26);

14.10.2. Kien qed ikun hemm informazzjoni kunfidenzjali rizervata fid-dominju tal-Pulizija li kienet qed tigi precedentement zvelata b'mod persistenti u regolari lill-gazzetti lokali u esteri izda mhux lill-familjari tal-istess persuna assassinata, (ara foll 26 u 27);

14.11. Illi jirrizulta li effettivament ir-rikorrenti kienu qed jigu sistematikament injorati mill-investigaturi, bl-eccezzjoni ghal xi informazzjoni moghtija lilhom mill-Magistrat Inkwirenti, (ara foll 26);

14.12. Illi r-rikorrenti jinsistu li f'din il-procedura mhux qed jindirizzaw il-kapacita` professjonali tad-Deputat Kummissarju in dizamina izda biss il-kunflitt t'interess naxxenti mill-prezenza tieghu fl-investigazzjoni innifisha, (ara foll 28);

14.13. Illi min-naha taghom l-intimati ssosstnu li:

14.13.1. L-artiklu 6 tal-Konvenzjoni mhux applikabbli ghall-vertenza odjerna *stante* l-proceduri ghadhom fil-fazi tal-Inkjesta Magisterjali, (ara foll 14);

14.13.2. Fl-operat tal-intimati m'hemm l-ebda vjolazzjoni tal-artikli 2 u 6 tal-Konvenzjoni, (ara foll 14);

Ikkunsidrat:

15.0. Illi l-analizi segwenti allura tattira s-superament tas-segwenti:

15.1. L-allegata lezjoni tal-artiklu 2 tal-Konvenzjoni, (ara paragrafu numru sittax (16.), sa erbghin, (40.), aktar 'l quddiem);

15.2. L-allegata lezjoni tal-artiklu 6 tal-Konvenzjoni, (ara paragrafu numru wiehed u erbghin, (41.), sa erbgha u hamsin, (54.), aktar 'l quddiem);

15.3. L-allegata lezjoni tal-artikli 33 u 39 tal-Kostituzzjoni (ara paragrafu numru hamsa u hamsin, (55.), sa disgha u hamsin, (59.) aktar 'l quddiem);

Ikkunsidrat:

A. L-Allegata Lezjoni tal-Artiklu 2 tal-Konvenzjoni:

16. Illi r-rikorrenti jissottomettu li l-omicidju li hu fl-isfond tal-procedura odjerna, kien konsegwenza ta' dak li kienet kitbet jew li kienet ser tikteb l-imsemmija Daphne Caruana Galizia, (ara foll 71);

17. Illi jissottomettu wkoll li biex ikun imhares l-artiklu 2 in dizamina ghandha ssir analizi tas-sit elettroniku tal-imsemmija vittma flimkien m'investigazzjoni fuq kull persuna li fuqha gew rappurtati l-fatti, (ara foll 72);
- 18.0. Illi hu pacifiku li l-istess vittma kitbet fit-tul fuq diversi persuni fosthom fuq l-intimati, specifikament fuq:
  - 18.1. Id-Deputat Kummissarju intimat;
  - 18.2. Fuq il-fatt li hu mizzewweg Ministru membru tal-Kabinett; u
  - 18.3. Fuq il-fatt li dan kien ukoll ufficjal fil-Bord tal-hekk imsejjah *FIAU*, (ara paragrafu numru erbatax punt sebgha punt tnejn, (14.7.2.), aktar qabel u foll 72);
19. Illi in vista tal-fatt li f'dan l-istadju tal-investigazzjonijiet hadd ma jista' jigi eskluż mill-investigazzjoni *de quo*, allura qed jitolbu li l-imsemmi Deputat Kummissarju intimat, anke bhala persuna esposta politikament, izda minghajr ma jifgħu dell ikrah fuq il-kapacitajiet professjonali tieghu, ghandu jigi estromess mill-investigazzjoni *in vigore* u jigi sostitwit, (ara foll 73);
- 20.0. Illi min-naha tagħhom l-intimati jsostnu li:
  - 20.1. Ma kien hemm l-ebda nuqqasijiet fl-investigazzjoni in dizamina, (ara foll 94);
  - 20.2. Illi in effetti, l-istess investigazzjoni gia` halliet rezultati pozittivi billi tressqu tliet (3) persuni akkuzati bid-delitt *de quo*, (ara foll 94);

Ikkunsidrat:

21. Illi fir-rigward ta' din il-lanzanza partikolari jigi immedjatament sottolineat li ghandu jkun pacifiku li n-nuqqas li jigu segwiti verifiki ovvjji waqt investigazzjoni jista' jikser id-dettami tal-artiklu 2 in dizamina;
22. Illi in effetti l-artiklu 2 tal-Konvenzjoni li jirrigwarda d-dritt għall-hajja, jistipula s-segwent:

- “1. Id-dritt għall-hajja ta’ kulhadd għandu jigi protett b’ligi. Hadd ma għandu jigi pprivat mill-hajja tiegħu intenzjonalment hliet fl-esekuzzjoni tas-sentenza ta’ qorti wara li jigi misjub hati ta’ delitt li dwaru tkun provduta mill-ligi din il-piena;
  - “2. Il-privazzjoni tal-hajja m’għandhiex titqies bħala magħmula bi ksur ta’ dan l-artiklu meta tirrizulta mill-uzu ta’ forza li ma tkunx aktar minn dak li jkun assolutament meħtieġ:
    - “(a) fid-difiza ta’ xi persuna minn vjolenza illegali;
    - “(b) sabiex jigi effettwat arrest skont il-ligi jew tigi evitata l-harba ta’ xi persuna detenuta skont il-ligi;
    - “(c) f’azzjoni meħuda skont il-ligi sabiex tigi meħluba rewwixta jew insurrezzjoni”;
23. Illi jigi sottolineat f’dan ir-rigward li fl-analizi tagħha rigwardanti kwalunkwe nuqqas rilevati fil-fazi investigattiva ta’ delitt li jxekkel il-kapacita` ta’ min hu dovut biex jigi identifikat l-awtur jew l-awturi ta’ delitt, il-Qorti Ewropea tad-Drittijiet Fundamentali tal-Bniedem, (minn issa ’l quddiem il-Qorti ta’ Strasburgu), dejjem irriteniet li dan fih innifsu jivvjola l-artiklu 2 tal-Konvenzjoni;
  24. Illi għalhekk issir referenza għas-sentenza tal-**Qorti ta’ Strasburgu** fl-ismijiet **Kolevi vs. Bulgaria**, datata l-**5 ta’ Novembru, 2009**, kaz fejn il-lanjant, Kolevi, li kien prosekutur, kien inqatel bi sparatura, u kien ukoll f’kunflitt mal-Prosekutur Pubbliku Ewlieni ta’ pajjizu;
  25. Illi fil-proceduri legali sussegwenti il-werrieta tiegħu kienu allegaw, bħal m’hu qed isir fil-kaz odjern, li l-investigazzjoni fir-rigward la kienet indipendenti u lanqas effettiva, u b’hekk, leziva l-artiklu 2 in dizamina peress li l-istess investigazzjoni kienet qed titmexxa mill-istess Prosekutur Pubbliku Ewlieni *de quo*;

26. Illi f'dan ir-rigward il-qorti fuq riferita irriteriet is-segwenti:

*“201. In this context the Court considers that, having regard to the material available to them as described in the preceding paragraphs, the investigators should have explored the allegation that the Chief Public Prosecutor and other high-ranking prosecutors and officials might have been implicated in Mr Kolev’s murder, even if the allegation was eventually to prove unfounded. That is so because, as the Court has stated in previous cases, the investigation’s conclusions must be based on thorough, objective and impartial analysis of all relevant elements. Failing to follow an obvious line of inquiry undermines the investigation’s ability to establish the circumstances of the case and the person responsible. Such an investigation cannot be seen as effective, (see the judgements cited in paragraph 192 above, and **Angelova v. Bulgaria, no. 38361/97, § 144, ECHR 2002-IV**).*

27. Illi in vista tal-premess, jirrizulta allura pacifiku li biex tigi salvagwardata l-integrita` tal-investigazzjoni għall-gid tal-kollektivita` l-artiklu 2 tal-Kovenzjoni jagħti d-dritt lill-vittma li kull investigazzjoni kondotta tkun imparzjali, indipendenti, effettiva u oggettiva;

Ikkunsidrat:

28.0. Illi mid-dokumentazzjoni pprezentata *in atti* jirrizulta abbondantement assodat li d-Deputat Kummissarju intimat kien ikun is-suggett ta' diversi artikli miktuba mill-vittma kkoncernata, u dan:

28.1. Kemm bhala membru tal-Korp tal-Pulizija;

28.2. Kemm bhala l-konsorti ta' Membru tal-Kabinett;

28.3. Kemm bhala membru fuq il-Bord tal-*F.I.A.U.*, (ara foll 35 sa 45);

29. Illi *di piu`*, jirrizulta wkoll li fid-dokumentazzjoni prodotta riferita fil-paragrafu precedenti hemm ukoll kampjun ta' kitba tal-istess fejn il-Ministru konsorti kienet fil-mira tal-gurnalista *de quo*, (ara foll 45);

Ikkunsidrat:

30. Illi jirrizulta li d-Deputat Kummissarju intimat ghandu funzjoni attiva fl-investigazzjonijiet kondotti mill-Pulizija wara l-assassinju in dizamina, u dan, kemm ghaliex irribadixxa l-istess fix-xhieda tieghu, (ara foll 62), kemm ukoll ghaliex kien attivament involut fil-konferenza stampa mizmuma mill-Korp tal-Pulizija fir-rigward, (ara foll 67);
31. Illi *di piu`* l-istess Deputat Kummissarju jizvela li l-iSpetturi Arnaud u Zahra li qed jassisstu lill-Magistrat Inkwirenti fl-inkjesta tieghu, huma effettivament responsabbli direttament lejh, (ara foll 67);
32. Illi finalment l-istess Deputat Kummissarju intimat irritjena li mhux eskluż li l-mandant tal-omicidju in dizamina hu persuna politikament esposta, (ara foll 67);
33. Illi ghandu jkun pacifiku wkoll li bhala konsorti ta' Ministru fil-Kabinett, l-istess Deputat Kummissarju intimat jikkwalifika wkoll bhala persuna politikament esposta, kif *del resto* jammetti hu stess li jikkwalifika bhala tali, (ara foll 67);

Ikkunsidrat:

34. Illi in vista tar-rizultanzi fuq elenkati jirrizulta li l-investigazzjoni tal-assassinju in dizamina qed tigi immexxija minn Korp tal-Pulizija li fil-qalba tat-tmexxija tieghu hemm id-Deputat Kummissarju intimat;
35. Illi *di piu`* jigi sottolineat li l-investigazzjoni kondotta mill-Korp tal-Pulizija hi distinta u separata mill-investigazzjoni kondotta mill-Magistrat Inkwirenti – *nonostante* il-fatt li tal-ahhar tiddependi enormement mill-membri tal-Korp tal-Pulizija addetti fl-istess inkjesta fejn il-lealta` taghhom tigi maqsuma bejn il-Korp tal-

Pulizija li jimpjeghom, u l-Magistrat Inkwirenti li innominhom u jkoprihom bl-indipendenza insita fil-kariga tieghu bhala gudikant;

36. Illi f'dan ir-rigward jinghad ukoll li mhux l-ewwel darba li gie osservat li l-konkluzjonijiet li l-Magistrat Inkwirenti jasal ghalihom fl-Inkjesta Magisterjali tieghu jigu injorati bla raguni minn min hu dovut u obbligat li jagixxi skont l-istruzzjonijiet moghtija u espressament indirizzati lilhom fil-Process Verbal konklussiv tieghu, u li legalment huma jkunu obbligati li jagixxu fuqhom;
37. Illi effettivament, din il-qorti tiehu hawn l-opportunita` tigbed l-attenzjoni ta' min hu dovut li din l-anomalija ghandha tigi indirizzata malajr kemm jista' jkun;

Ikkunsidrat:

38. Illi ssir referenza ghas-sentenza tal-**Qorti ta' Strasburgu** fl-ismijiet **Mustaf Tunc u Fecire Tunc vs. It-Turkija**, datata l-**14 t'April, 2015**, li irriteriet is-segwenti:

“169. *The Court reiterates that the obligation to protect the right to life under article 2 of the Convention, read in conjunction with the State's general duty under article 1 of the Convention to 'secure to everyone within (its) jurisdiction the rights and freedoms defined in (the) Convention', requires by implication that there should be some form of effective official investigation when individuals have been killed as a result of the use of force. The investigation must be, inter alia, thorough, impartial and careful (see **McCann and Others v. the United Kingdom, 27 September 1995, §§ 161-163, Series A no. 324 ...***

“171. *By requiring a State to take appropriate steps to safeguard the lives of those within its jurisdiction, article 2 imposes a duty on that State to secure the right to life by putting in place effective criminal-law provisions to deter the commission of offences against the person, backed up by law-enforcement machinery for the prevention, suppression and punishment of breaches of such*

*provisions. This obligation requires by implication that there should be some form of effective official investigation when there is reason to believe that an individual has sustained life-threatening injuries in suspicious circumstances, even where the presumed perpetrator of the fatal attack is not a State agent (see **Menson v. the United Kingdom (dec.)**, no. 47916/99, ECHR 2003-V; **Pereira Henriques v. Luxembourg**, no.*

*60255/00, § 56, 9 May 2006; and **Yotova v. Bulgaria**, no. 43606/04, § 68, 23 October 2012).*

“172. In order to be “**effective**” as this expression is to be understood in the context of article 2 of the Convention, an investigation must firstly be adequate (see **Ramsahai and Others v. the Netherlands (GC)**, no. 52391/99, § 324, ECHR 2007-II). That is, it must be capable of leading to the establishment of the facts and, where appropriate, the identification and punishment of those responsible”, (sottolinear tal-qorti);

Ikkunsidrat:

39. Illi in vista tas-suespost, din il-qorti hi tal-fehma li fic-cirkostanzi partikolari fuq riferit li jinsab fihom id-Deputat Kummissarju intimat, hu naturali li jitqajmu dubji legittimi rigwardanti l-fatt ta' kemm tista' tkun effettiva l-inkjesta li qed tigi kondotta bl-istrutturi fuq indikati – u dan, minghajr ma jintefa l-ebda dawl nefast fuq il-karattru u l-kapacitajiet tal-istess intimat;
- 40.0. Illi tenut kont tal-fatt li d-Deputat Kummissarju *de quo* hu:
  - 40.1. Persuna politikament espost;
  - 40.2. Flimkien mal-konsorte tieghu kien suggett ta' diversi kitbiet vitrijolici tal-vittma assassinata; u
  - 40.3. Membru tal-Bord tal-F.I.A.U. li wkoll kienet suggetta ghall-analizi iffukata daparti tal-vittma assassinata;

dawn kollha jimmilitaw favur it-tezi sottomessa mir-rikorrenti li proprju minhabba f'hekk, jistghu facilment jitqajmu dubji serji rigwardanti l-adeqwatezza u l-effettivita` tal-investigazzjoni li tista' tofuska b'xi mod il-konkluzjonijiet li tista' tasal ghalihom tali investigazzjoni, *molto piu`* meta ma jirrizultax li giet skartata t-tezi sottomessa kemm mir-rikorrenti, (ara foll 25), kemm mill-istess Deputat Kummissarju intimat, (ara foll 67), li l-mohh wara l-assassinju in dizamina jista' jkun naskost anke fis-settur politiku;

41. Illi in vista tal-premess din il-qorti hi sodisfatta li jirrizulta li hemm ksur tal-artiklu 2 tal-Konvenzjoni u konsegwentement, l-ewwel (1) talba tar-rikorrenti, (ara foll 4), ghandha tigi akkolta;

Ikkunsidrat:

B. L-Allegata Lezjoni tal-Artiklu 6 tal-Konvenzjoni:

42. Illi taht dan il-kap r-rikorrenti sintetikament isosstnu li kif prezentement immexxija l-investigazzjoni tal-assassinju in kwistjoni mid-Deputat Kummissarju intimat, l-istess investigazzjoni ma tistax tkun wahda imparzjali, indipendenti u oggettiva, minhabba l-konflitt t'interess insitu li jezisti fir-rigward, (ara foll 86);
43. Illi daparti taghhom l-intimati sintetikament isosstnu li dan l-artiklu hawn analizzat fil-fatt ma japplikax *stante* li l-proceduri in dizamina prezentement huma fil-fazi ta' Inkjesta Magisterjali, (ara foll 92);
44. Illi f'dan ir-rigward l-intimati jsosstnu li minhabba dan il-fatt indikat fil-paragrafu precedenti, allura dawn il-proceduri ghadhom ma jinvolvux id-determinazzjoni ta' akkuzi kriminali jew ta' obbligi ta' natura civili;
- 45.0. Illi l-istess intimati jkomplu jirribadixxu li l-inkjesta *de quo* tikkostitwixxi biss "kostatazzjoni ta' fatti" fejn il-Magistrat Inkwirenti involut jista' biss:
  - 45.1. Jordna l-arrest ta' persuni hatja, (ara foll 92), *recte* suspettati;

- 45.2. Jordna il-qbid ta' oggetti - *reperti*;
- 45.3. Jaghmel dak kollu mehtieg biex jippreserva l-provi, (ara foll 92);

Ikkunsidrat:

46. Illi l-artiklu 6 tal-Konvenzjoni reklamat mir-rikorrenti jindirizza d-dritt ghal procediment gust u jistabilixxi s-segwenti:

“1. Fid-determinazzjoni tad-drittijiet civili u tal-obbligi tieghu jew ta' xi akkuza kriminali kontra tieghu, kulhadd huwa intitolat ghal smigh imparzjali u pubbliku fi zmien ragonevoli minn tribunal indipendenti u imparzjali mwaqqaf b'ligi. Is-sentenza ghandha tinghata pubblikament izda l-istampa u l-pubbliku jistghu jigu eskluzi mill-proceduri kollha jew minn parti minnhom fl-interess tal-morali, tal-ordni pubbliku jew tas-sigurta` nazzjonali f'socjeta` demokratika, meta l-interessi tal-minuri jew il-protezzjoni tal-hajja privata tal-partijiet hekk tehtieg, jew safejn ikun rigorozament mehtieg fil-fehma tal-qorti f'cirkostanzi specjali meta l-pubblicita` tista' tippregudika l-interessi tal-gustizzja;

“2. Kull min ikun akkuzat b'reat kriminali ghandu jigi meqjus li jkun innocenti sakemm ma jigix pruvat hati skont il-ligi;

“3. Kull min ikun akkuzat b'reat kriminali ghandu d-drittijiet minimi li gejjin:

“(a) li jkun infurmat minnufih, b'lingwa li jifhem u fid-dettal, dwar in-natura u r-raguni tal-akkuza kontra tieghu;

“(b) li jkollu zmien u facilitajiet xierqa ghall-preparazzjoni tad-difiza tieghu;

“(c) li jiddefendi ruhu personalment jew permezz ta' assistenza legali maghzula minnu stess jew, jekk ma jkollux mezzi bizzzejjed li jhallas

l-assistenza legali, din ghandha tinghata lillu b'xejn meta l-interessi tal-gustizzja jehtiegu hekk;

“(d) li jezamina jew li jara li jigu ezaminati xhieda kontra tieghu u li jottjeni l-attendenza u l-ezami ta' xhieda favur tieghu taht l-istess kundizzjonijiet bhax-xhieda kontra tieghu;

“(e) li jkollu assistenza b'xejn ta' interpretu jekk ma jkunx jifhem jew jitkellem il-lingwa uzata fil-qorti”;

47. Illi f'dan ir-rigward ir-rikorrenti jissottolineaw li qed jinvokaw l-imsemmi artiklu tal-konvenzjoni fl-ambitu civili tieghu *stante* li jekk l-investigazzjonijiet in dizamina jigu subdolament deraljati allura huma jigu mcahnda mill-access ghall-qorti biex jiksbu d-danni dovuti ghat-telf tal-ghazieza taghhom, u dan, rizultat ta' konflitt t'interess tad-Deputat Kummissarju intimat, (ara foll 86);
48. Illi min-naha taghhom l-intimati jsosstnu li r-rikorrenti ghandhom kull access ghall-qorti biex jissottomettu kawzi ta' natura civili;

Ikkunsidrat:

49. Illi f'dan ir-rigward jigi osservat, kif tajjed issottolineat mir-rikorrenti, (ara foll 89), li mhux possibbli ghar-rikorrenti li jiprocedu civilment ghad-danni minnhom subiti minhabba l-assassinju in dizamina qabel mal-proceduri kriminali jkunu stabbilew b'mod definittiv min kien jew kienu l-awturi tal-istess;
50. Illi ssir referenza f'dan l-istadju ghas-sentenza tal-**Qorti ta' Strasburgu** fl-ismijiet **Kaz ta' Golder vs. Ir-Renju Unit**, datata l-**21 ta' Frar, 1975**, fejn kien ritenut is-segwenti:

“35 ... The principle whereby a civil claim must be capable of being submitted to a judge ranks as one of the universally “recognised” fundamental principles of law; the same is true of the principle of international law which forbids the denial of justice. Article 6 para. 1 (art. 6 - 1) must be read in the light of these principles ...

“36. Taking all the preceding considerations together, it follows that the right of access constitutes an element which is inherent in the right stated by Article 6 para. 1 (art. 6 -1). This is not an extensive interpretation forcing new obligations on the Contracting States: it is based on the very terms of the first sentence of Article 6 para. 1 (art. 6 -1) read in its context and having regard to the object and purpose of the Convention, a lawmaking treaty (see the **Wemhoff** judgement of **27 June 1968, Series A no. 7, p. 23, para. 8**), and to general principles of law”;

Ikkunsidrat:

51. Illi fid-dawl tal-konkluzjonijiet rigwardanti il-komposizzjoni tal-korp investigattiv fuq delineat liema komposizzjoni, ghar-ragunijiet hemm deklinati mhix qed tigi meqjusa bhala wahda effettiva, minnha innifisha ccahhad lir-rikorrenti mid-dritt taghhom ghal access ghall-qorti kif sancit bi kjarezza mill-artiklu 6 tal-Konvenzjoni hawn in dizamina, u dan, *stante* li tali investigazzjoni facilment tista' ma twassalx ghall-individwazzjoni tal-mandanti li skatenaw lill-esekutori tal-assassinju in dizamina, bil-konsegwenza li r-rikorrenti jitpoggew fl-impossibilita` fattwali li ma jkunux jistghu jipprocedu civilment kontra kull min hu involut – kemm bhala esekutor u bhala mandant;
52. Illi ghandu jkun pacifiku li kwalunkwe eventwali kawza civili li jista' jigi pprospettata ser necessarjament tiddependi mill-investigazzjonijiet prezentement pendent, u ghalhekk, il-limpidezza fl-operat tal-istess hi kundizzjoni *sine qua non* ghall-ahjar risoluzzjoni tal-mertu in dizamina;
53. Illi in vista tal-premess din il-qorti hi wkoll sodisfatta li jirrizulta li hemm ksur tal-artiklu 6 tal-Konvenzjoni u konsegwentement, anke t-tieni (2) talba tar-rikorrenti, (ara foll 4), ghandha tigi akkolta;

Ikkunsidrat:

C. L-Allegata Lezjoni tal-Artikli 33 u 39 tal-Kostituzzjoni:

54. Illi jigi sottolineat li s-sottomissjonijiet fir-rigward tal-imsemmija artikoli tal-Kostituzzjoni huma sottomissjonijiet godda li għalkemm mhux intavolati fir-rikors promotur, kienu intavolati fin-nota ta' sottomissjonijiet tar-rikorrenti, (ara foll 89);
55. Illi in effetti ma ssir l-ebda referenza għal dawn l-artikli tal-Kostituzzjoni la fir-rikors promotur, la fil-premessi kontenuti fl-istess, u lanqas fit-talbiet finali tal-istess rikorrenti;
56. Illi konsegwentement jigi osservat li l-intimati la ressqu u lanqas setghu jressqu d-difiza tagħhom fir-rigward;
57. Illi in vista tal-premess allura jinghad li din il-qorti m'għandha xejn x'tgħid fir-rigward hlief li tali lanjanzi ma setghux jigu sottomessi f'dan l-istadju tardiv u b'dan il-mod;
58. Illi konsegwentement tiddikjara li mhix tikkonsidra l-istess lanjanzi validament introdotti u għalhekk, tiskarthom;

Ikkunsidrat:

- 59.0. Illi in vista tal-premess din il-qorti hi għalhekk sodisfatta li r-rikorrenti ipprovaw il-kaz tagħhom kif propost fir-rikors promotur, u konsegwentement:

DECIDE:

- 59.1. Takkolji t-talbiet kollha tar-rikorrenti kif rikjesti fl-istess rikors promotur;
- 59.2. Tirrespingi r-risposti tal-intimati, u dan ukoll fid-dawl ta' dak deklinat Kap C aktar qabel;
- 59.3. Tordna li d-Deputat Kummissarju intimat jiddesisti milli jkompli b'xi mod jippartecipa fl-investigazzjonijiet in dizamina;

- 59.4. Tordna wkoll li kull att u decizjoni già` mehuda mill-istess fl-investigazzjonijiet *de quo* jigu ri-ezaminati mis-sostitut tal-istess Deputat Kummissarju fl-istess investigazzjonijiet;
- 59.5. Bl-ispejjez kontra l-intimati.

Onor. Imhalledf Silvio Meli

DECIZJONI FINALI